

Залучення аграрного бізнесу України до досягнення цілей сталого розвитку

Останніми десятиліттями для вітчизняних підприємств зростає роль принципів сталого розвитку і формується нова концепція ефективного функціонування суспільства, основною метою якого є не тільки досягнення економічних результатів, а й соціальних та екологічних. Аграрна галузь України має значний потенціал до такого розвитку. Проте, на заваді стоять такі чинники, як нераціональне використання обмежених природних ресурсів, енергозатратне виробництво, значний вплив на природне середовище, недостатній розвиток технологій, низька економічна ефективність, неповне врахування інтересів основних стейкхолдерів тощо. В той же час, серед багатьох суб'єктів господарювання спостерігається позитивна тенденція все більшого долучення до досягнення цілей сталого розвитку.

На сьогодні у науковій сфері не існує єдиного визначення поняття «сталий розвиток». Деякі дослідники вважають вживання цих двох слів у поєднанні суперечливим і недоречним. Проте, у світовій практиці на даний час воно є дуже поширеним і застосовується на всіх рівнях державної влади і бізнесу.

Так, на думку науковців Кравченко М. О. та Прудкого В. В., сталий розвиток – це такий підхід до управління підприємством, який знижує ймовірність настання як поточних, так і майбутніх ризиків та базується на системному підході і поєднує в собі три складових: економічну, соціальну та екологічну ефективності [1, с. 295].

У вересні 2019 року Президент України видав указ "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року", який описує 17 цілей щодо досягнення сталого розвитку в нашій країні, серед яких подолання бідності; подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства; забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці; забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх; забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат; забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією; забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх та інші. На ці цілі можуть спиратися компанії у різних сферах, в тому числі і в аграрній, обираючи напрями досягнення сталого розвитку [3].

Стратегії сталого розвитку агропромислових холдингів України варті значної уваги оскільки, з одного боку, вони є рушійною силою розбудови агропромислового комплексу, проте з іншого – мають значний негативний вплив на дотримання балансу між трьома складовими сталого розвитку: економічною, соціальною та екологічною [2, с. 90].

Відповідно до обраної політики щодо досягнення сталого розвитку суб'єкти господарювання аграрного бізнесу умовно можна розділити на три групи. Тобто, це підприємства, які [2, с. 93]:

1) розробили стратегію сталого розвитку, за якої включення концепції сталого розвитку у діяльність підприємства є формалізованою та усвідомленою. Такі підприємства визначають конкретні цілі та шляхи досягнення сталого розвитку і в результаті формують та реалізують стратегію зі сталого розвитку. На щорічній основі формується звіт зі сталого розвитку (до прикладу, даної політики дотримуються такі компанії, як «Астарта-Київ», «Кернел», «МХП», «UkrLandFarming»);

2) впроваджують програму корпоративної соціальної відповідальності. За даної політики компанії розробляють програми з корпоративної соціальної відповідальності та проводять певні заходи, що відповідають цілям сталого розвитку (наприклад, «Нібулон», «Allseeds Group», «Укрпромінвест Агро»)

3) не мають формалізованої стратегії. Такі компанії характеризуються тим, що здійснюють лише певні несистематичні заходи соціальної спрямованості («Агропросперіс», «ViOil», «T.V.Fruit»).

Тобто, вже на сьогодні окремі суб'єкти господарювання в Україні мають сформульовані та опубліковані на офіційних веб-сайтах стратегії сталого розвитку. Їх наявність часто зумовлена вимогами законодавства. В ЄС для власників акцій компаній, що котируються на фондових біржах європейських країн, розроблені стратегії сталого розвитку є обов'язковими. Таким чином законодавство ЄС регулює залученість компаній до досягнення цілей сталого розвитку [2, с. 93].

В процесі формування сталого розвитку бізнесу важливим є подання підприємствами інформації по досягненню соціальних та екологічних результатів. Особливо це актуально у період діджиталізації всіх господарських процесів, відображенні результатів діяльності підприємств онлайн. Даний принцип прозорості у веденні бізнесу підвищує довіру та лояльність основних стейкхолдерів – споживачів, представників громад та ЗМІ. Окрім цього наявність даної інформації сприяє більш ефективній побудові довірчих стосунків з інвесторами. Нефінансові звіти можуть містити таку інформацію, яка стосується управління якістю продукції, впровадження високоефективних технологій, управління людським капіталом, ініціативи з розвитку громад, зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та здійснення заходів, які зможуть нівелювати результати попереднього негативного впливу тощо [5, с. 174].

Певні суб'єкти аграрного бізнесу України розміщують на своїх офіційних веб-сайтах інформацію стосовно основних напрямів діяльності відповідно до Цілей сталого розвитку до 2030 року. Ці дані можуть бути у

вигляді GRI-звіту, KCB-звіту, GlobalCompact-звіту або в іншій довільній формі. Варіанти подання нефінансової інформації відображаються на сайтах найбільших агропідприємств України, зокрема [4, с. 57]:

-GRI-звіт характерний для ТОВ «Кернел-Трейд», ТОВ Фірма «Астарта-Київ»;

-Global Compact-звіт використовує ПАТ «Миронівський хлібопродукт»;

-KCB-звіт притаманний таким компаніям як фірма «UkrLandFarming», «Індустріально-молочна компанія», ТОВ СП «Нібулон»;

-Інформація у довільній формі присутня на веб-сайтах ТОВ «HarvEastHolding», ТОВ «Агротон», ТОВ «Аграрні системні технології», ТОВ «Vitagro», ПАТ «Приват-Агро Холдинг», APG Агрохолдинг «Мрія».

У випадку, коли на офіційних сайтах розміщена інформація про сталий розвиток у довільній формі, або взагалі відсутня, можна стверджувати, що дана компанія реалізовує свою продукцію на внутрішньому ринку, оскільки для країн-імпортерів наявність нефінансового звіту є обов'язковою умовою [4, с. 57]. Дослідження показують, що значна частка компаній України не публікує такі звіти або висвітлює результати своєї діяльності у довільній формі.

3-поміж основних аграрних холдингів України найбільший земельний фонд у 2021 році мають компанії «Кернел» (506 тис. га), «UkrLandFarming» (475 тис. га), «МХП» (370 тис. га), «Астарта-Київ» (243 тис. га) [6]. Ці суб'єкти господарювання активно впроваджують основи сталого розвитку. Так, компанія «Кернел» застосовує принципи: відповідальний роботодавець; соціальний інвестор і суспільний лідер; відповідальний робітник; надійний партнер [7]. Компанія «UkrLandFarming» визначила для себе п'ять основних принципів [8]: турбота про людей; турбота про середовище; турбота про рослини, турбота про тварин; турбота про якість продукції; новітні технології.

Загалом агропромислові компанії діють в основному за такими глобальними цілями: розвиток сільського господарства; якісна освіта; чиста вода та належні санітарні умови; доступна та чиста енергія; гідна праця та економічне зростання; промисловість, інновації та інфраструктура; сталий розвиток міст і громад; відповідальне споживання та виробництво; партнерство заради сталого розвитку [2; с. 95].

Проте, не приділяється належна увага наступним цілям: подолання бідності; забезпечення гендерної рівності; забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією; вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками тощо [2; с. 96]. Тому, одним із важливих напрямів у впровадженні основ сталого розвитку має стати досягнення вищезазначених цілей. Першочерговими з них доцільно обрати подолання бідності та зниження рівня нерівності.

Для забезпечення ефективного управління сталим розвитком в аграрній сфері компаніям необхідно:

- сформулювати чітку політику досягнення сталого розвитку;

- висвітлювати інформацію про ініціативи в напрямку сталого розвитку належним чином;

- визначити для бізнесу та суспільства цілі сталого розвитку, які необхідно першочергово досягти;

- підтримувати підприємницьку ініціативу на селі, забезпечувати необхідну кількість робочих місць;

- розвивати громади.

Це сприятиме досягненню не тільки економічної ефективності, але і соціально-екологічної збалансованості бізнесу.

Список використаної літератури:

1. Кравченко М. О., Прудкий В. В. Модель аналізу сталого розвитку підприємства з урахуванням ризику. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2020. № 17. С. 291-305.
2. Дідух С.М., Корікова А.К. Сталий розвиток агропромислових холдингів України: особливості та напрямки вдосконалення. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 90-99.
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
4. Замула І.В., Іщенко А.О. Нефінансова звітність аграрних підприємств України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. 2 (96). С. 54–60.
5. Зайцева Л. Нефінансова звітність підприємств орієнтованих на сталий розвиток. *Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом*. У.: Вид-во УжНУ «Говерла». 2019. С. 174-176.
6. Топ 100 латифундистів України. URL: <https://latifundist.com/rating/top100#319>.
7. Сталий розвиток. Офіційний сайт компанії «Кернел». URL: <https://www.kernel.ua/ua/sustainable-development/>.
8. Сталий розвиток. Офіційний сайт компанії «UkrLandFarming». URL: <https://www.ulf.com.ua/ua/sustainability/growth/>.